

Ve stínu daňové novely aneb o čem se nemluví (11. 1. 2021)

Ve stínu daňové novely aneb o čem se nemluví

V souvislosti s pohnutým osudem zákona č. 609/2020 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti daní a některé další zákony a kterým byl mimo jiné novelizován zákon č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů, bylo v poslední době napsáno a diskutováno mnohé. Předkladatelé a zastánci zákona se zaklínají jeho prospěšností a pozitivním dopadem zejména na řadové zaměstnance, jimž má ulevit na daních, a tím zlepšit jejich ekonomickou situaci v těžké koronavirové době, zatímco jeho kritikové a odpůrci hovoří o předvolební agitaci, dalším hazardním opatřením v ruské ruletě, kterou vláda hraje s naší už tak těžce zkoušenou ekonomikou.

Každopádně změny, které zákon přináší zejména v oblasti daní z příjmů, lze bez nadsázky označit za zásadní. Jen namátkou se jedná o zrušení superhrubé mzdy, zvýšení základní slevy na dani na poplatníka, zavedení mimořádných odpisů, zvýšení hranice pro odpisy hmotného majetku, a zejména zavedení nové sazby daně z příjmů ve výši 15% a 23%.

Je smutným faktem, že daňoví poplatníci (právníky nevyjímaje) jsou v našich končinách zvyklí na lecjaké zacházení, ale vyhlásit 31.12.2020 ve Sbírce zákonů právní předpis, který významně ovlivní daňový režim fungování všech poplatníků daní z příjmů v této zemi na období nejméně celého dalšího kalendářního roku, s účinností ode dne následujícího po vyhlášení, tedy od 1.1.2021, to už vyžaduje skutečně velkou míru arogance a ignorace ze strany státního aparátu a jeho představitelů. Následně rozpoutaná debata na téma, zda pan prezident vlastně zákon vetoval či nikoli a co vlastně myslel či nemyslel, by se mohla jevit jako úsměvné podtržení absurdního daňového divadla, pokud by ovšem tato skutečnost nevnášela významnou nejistotu do skutečného dne účinnosti zákona, kterou pravděpodobně rozplete až (bůhvíky) Ústavní soud.

Původně parlamentní, následně senátní a průběžně především mediální přestřelka ohledně novelizace daňových předpisů se týkala zejména otázky výše daňových sazeb, výše základní slevy na poplatníka či zavedení tzv. milionářské daně, případně vhodnosti či nevhodnosti těchto opatření v současné ekonomické situaci. Zcela mimo pozornost poslanců, senátorů a laické i odborné veřejnosti však zůstala ve stínu debaty o výši daňové sazby otázka, z jakých příjmů se vlastně zejména nově zavedená vyšší sazba daně bude platit.

Jen pro připomenutí: Podle dosavadní daňové úpravy činila sazba daně 15%. U příjmů dle § 6 (příjmy ze závislé činnosti) a u příjmů dle § 7 (příjmy ze samostatné činnosti) se uplatnilo tzv. solidární zvýšení daně ve výši 7% z kladného rozdílu mezi součtem příjmů zahrnovaných do dílčího základu daně v příslušném zdaňovacím období a 48násobkem průměrné mzdy stanovené podle zákona upravujícího pojistné na sociální zabezpečení. Jinými slovy, ze základu daně u příjmů ze závislé činnosti a u příjmů ze samostatné činnosti, jehož výše přesáhla 48násobek průměrné mzdy, se platila daň 22%.

Novela zákona o daních z příjmů účinná od 1.1.2021 zavádí dvě sazby daně: 15% pro část základu daně do 48násobku průměrné mzdy a 23% pro část základu daně přesahující 48násobek průměrné mzdy. Ale pozor, novela již nerozlišuje mezi příjmy dle § 6 a § 7 zákona, tedy příjmy ze závislé činnosti a příjmy ze samostatné činnosti a příjmy ostatními. Zvýšená sazba daně ve výši 23% se tak nově uplatní i u příjmů z kapitálového majetku dle § 8 zákona, u příjmů z nájmu dle § 9 zákona a ostatních příjmů dle § 10 zákona, tedy u příjmů, z nichž se dosud bez ohledu na výši základu daně uplatňovala daňová sazba ve výši 15%! Přestože předkladatel novely hovořil pouze o mírném navýšení daňové sazby, které bude navíc dostatečně kompenzováno jinými daňovými zvýhodněními (zvýšení základní slevy na dani na poplatníka), ve skutečnosti se jedná při odpovídajícím základu daně o zvýšení daně z příjmů dle § 8, § 9 a § 10 zákona o více než 53%!!!

Domnívám se, že takto razantní zvýšení daní z příjmu, a to prakticky ze dne na den, nemá obdoby nejen v daňových dějinách naší vlasti, ale těžko bychom hledali podobný příklad i ve světě, natož v tom demokratickém. Skutečně bych nechtěl nikomu odpovídat na otázku, jak se uvedená novela slučuje se základními principy právního státu, jako jsou předvídatelnost práva či princip legitimního očekávání. Škoda, že si tuto otázku evidentně nekladou ti, kteří jsou za daný stav odpovědní.

JUDr. Vladimír Muzikář, advokát

Muzikář & Partners, advokátní kancelář Brno